

REDACȚIA
Deák Ferencz-utca nrul 20.

ABONAMENTUL
Pe un an 20 cor.
Pe jumătate an .. 10 "
Pe 1 lună 2 "

Nr-ri de Duminecă pe an 4
coroane.

Pentru România și America
10 coroane.

Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 5 bani
de fiecare publicație.

Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

Un pas înainte.

De Eugen Brote.

Din discursul contelui Andrassy, ținut la 26 Noembrie a. c. în Camera ungară, merită să fim unele constatări și declarațiuni, fiind ele caracteristice pentru faza, prin care trece guvernul în cestiunea naționalităților.

Până acum, dela era Coloman Tisza încoaci, guvernele ungurești ocoleau în cât puteau a se pronunța asupra cestiunii naționalităților. Când erau silite a face vr'o manifestațiune, ministrii atingeau cestiunea numai în treacă prin vr'o câteva frase »patriotice«, căutau să o reducă în totdeuna la uneltirile unor »agitatori«, și îi discutau astfel orice însemnătate pentru stat. În zelul său dr. Wekerle, actualul ministru prezident, a mers în această privință până la limita extremă posibilă, declarând în 5 August 1894 — tot ca ministru-prezident — la Baia-mare, înaintea alegătorilor săi, că dânsul nici nu cunoaște în genere o astfel de cestiune în Ungaria!

Pentru prima dată vedem acum un ministru unguresc, care se rostește în parlament nu numai într'un discurs anume și lung despre cestiunea naționalităților, ci se vede și silit a recunoaște în formă și în fond, direct și indirect *importanța* cestiunii atât pentru situațiunea internă cât și pentru cea externă a țării.

Constatând această schimbare în tactica guvernului adaugem că înșiși cercurile politice maghiare caută să ridice importanța discursului contelui Andrassy. Astfel, partidul constituțional, al cărui conducător este ministrul, califică discursul ca »mare« și ca »o splendidă revelațiune a înțelepciunii de om de stat«. Partidul dă espresione cu această ocaziune sincerei sale stime înalte și alipirei pentru șef și hotărăște a-i comunica aceasta prin un estras protocolar al ședinței. În cercurile guvernamentale se manifestă intenția a traduce discursul contelui Andrassy în toate limbile naționalităților și a-l afișa pentru a-i da astfel cea mai întinsă publicitate.

Cu atât mai motivată este cuvenita atențiune ce datorim discursului.

Înainte de toate contele Andrassy constată — îndeosebire de antecesorii săi — că:

»Astăzi este imposibil a despoia de caracterul său național o populațiune de mai multe milioane«.

Ignorăm accentul pe cuvântul »astăzi«; ignorăm și regretele — exprimate pe față prin întrerupere de deputatul Rákosi — că această despoiere nu s'a făcut atunci, când încă s'ar fi putut face și când — zice contele Andrassy —

»era încă permis a întrebuița mijloace cu mult mai brutale și energice«.

Reținem numai simpla constatare a ministrului că un popor mai număros nu

poate fi despoiat de caracterul său național.

Ministrul, firește, nu face și al doilea pas înainte: nu examinează dacă politica de stat a Ungariei ține și cont de acest adevăr pronunțat de d-sa, deși cestiunea în sine ar fi fost la îndemână și are cea mai mare importanță practică. Contele Andrassy neagă intențiunile guvernelor de a maghiariza cu forța, condamnă peste tot politica de desnaționalizare și noi ne notăm în această privință o a doua constatare ce o face — iarăși în contrazicere cu scriitorii și ziariștii maghiari — prin cuvintele:

»La noi raporturile de potestate sunt cu totul altele ca spre pildă în Germania față cu polonii, și ar fi o greșală, dacă noi am urma politica, ce germanii o aplică polonilor«.

Dacă această greșală se comite de fapt, este o întrebare, care ministrul nu și-o pune, și prin urmare nici nu răspunde.

A treia constatare ce o face contele Andrassy este, că

»în societatea maghiară se deșteaptă uneori exagerări șoviniste«.

Este o blândă și cruțătoare formă, în care guvernul recunoaște existența șovinismului maghiar; fie cine însă va ști ținea cont de împrejurări și se va mulțumi deocamdată și cu această formă, mai ales după ce vorbitorul însuși face parte din societatea, în care s'a deșteptat »uneori« exagerări șoviniste.

A patra: Contele Andrassy se lapadă de faimoasa acuză a iridetismului în următorul mod:

»Nu vreau să imput domnilor deputați, că gravitează în afară. N'am nici o dovadă pentru aceasta și nu mă simt în drept a presupune despre cineva o asemenea tradare de patrie«.

Înregistrăm cu satisfacție această declarațiune și voim să sperăm, că guvernul nu se va mai folosi în viitor ca armă politică de o născocire, care și așa nu mai prinde nicăiri.

A cincea: Contele Andrassy vede în legea naționalităților »un product firesc al geniului maghiar«, »care însemnează în realitate libertatea«; »legislația ulterioară a părșit însă aceasta bază«.

Nu înțelegem bine cuvântul »geniul maghiar«, nici nu ne putem da samă de însemnătatea lui. Ar fi o trudă inutilă a cercetă după senzul profund al acestor cuvinte după ce guvernul însuși recunoaște, că legislația a dat în lături »productul geniului maghiar« și a călcat în picioare legea naționalităților fără ca s'o desființeze. Ne notăm această mărturisire prețioasă, făcută de un membru al guvernului și credem, că timpurile nu mai pot fi îndepărtate când guvernul va trebui să vadă și să recunoască și efectele acestei călcări de legi între »poporațiunea de mai multe milioane, care nu poate fi despoiată de caracterul său național«.

A cincea: În vorbirea sa contele Andrassy nu numai a atins o cestiune, care până aci a fost desvoltată numai de Românii cis- și transcarpatini, ci a stăruit chiar asupra ei. Este vorba de raporturile între regatul Ungariei și regatul României.

Ministrul se pronunță în aceasta privință în următorul mod:

»România vroeste necondiționat amicitia noastră. În loc ca dvoastre (românii din Ungaria) să fiți *legătura firească* care unește aceste țări avisate una la alta, dvoastre sunteți cei cari îngreunați menținerea bunelor raporturi«.

Forma de imputare, aleasă de guvern pentru a da espresione acestor idei, nu detrage nimic din valoarea lor. În tot cazul guvernul recunoaște prin aceste cuvinte importanța cestiunii române din Ungaria pentru *politica externă* a țării, și recunoaște totodată și *rolul important*, ce au românii în această politică.

Reasumând, nu se poate nega, că discursul contelui Andrassy este o dovadă despre o fasă nouă, în care intră guvernul în ceea-ce privește cestiunea naționalităților. Este un câștig real, este un pas înainte, când guvernul a ajuns să recunoască în parlament, că *poporul român nu poate fi despoiat de caracterul său național*; că politica practică de germani față cu poloni este în Ungaria inadmisibilă; că în societatea maghiară bântuesc exagerări șoviniste, că legea naționalităților este călcată de guvern și parlament; că poporul român este leal și are o importanță misiune la menținerea bunelor raporturi între Ungaria și România.

Cu toate aceste ne aflăm încă departe de o soluțiune — fie și numai teoretică — a cestiunii naționalităților. Ne rezervăm a ne ocupa într'un articol următor cu partea discursului contelui Andrassy, care se referă la politica guvernului față cu naționalitățile.

Osândit! Curtea cu jurați din Oradia a osândit la 8 luni temniță de stat și 500 C. amendă pe V. Teuca din Tăut, pentru că la alegerile de astă primăvară ar fi agitat pe români contra ungarilor, pe când în realitate i-a îndemnat să țină la olaltă și să nu se lase a fi maghiarizați, ci să țină cu dr. Aurel Lazar, candidatul partidului național.

„Times“, marele ziar englez, condamnând vorbirea agresivă alui Andrassy, zice între altele că nația maghiară nu are drept să vorbească în numele întregii țări, deoarece se știe: Ungaria este un conglomerat de neamuri, iar nu un stat național!

Va să zică, s'a isprăvit și cu dragostea Englezilor!

Inchiderea expoziției iubilare.

— Corespondență particulară. —

București, 23 Nov. v. 1906.

Dacă-i adevărat »că semeța expoziție a acestuia au de îndoit iubileu, este o epocă în istoria Neamului Românesc«, este mult mai adevărat, și s'ar putea spune mult mai frumos, că ea e numai piatra fundamentală, pusă de întreg Neamul, a unei epoci — să dea Dumnezeu, cât de glorioase — ce are să vie de-acuma, are să fie clădită în timpul ce urmează. Și atunci închiderea expoziției nu înseamnă încetare, odihnă, sfârșire, dărâmare; înseamnă însă vorba măestrului clăditor, după scurta bucurie a punerii temeliei: »de-acum la muncă băieți!« — Ca simbol asta poate fi așa, trebuie chiar să fie așa, aveau însă lucrurile se petrec altfel.

Câmpul Filaretului îți pare pustiu, îți pare pustiu, apropiindu-se iarăși de vechea lui stare de paragină.

Să nu fie durabile nici una din isprăvile noastre, când izbutim și noi să le creăm frumoase?

Frumoasele plantații, natura, n'a voit să aștepte închiderea oficială și solemnă. Incețul cu încetul, ia își lăpădă haina verde de sărbătoare zglobie — se puse la odihnă. Repede își găsi imitator, în cel ce ținea antepriza scaunelor cu »taxa 10 bani«. Ici colea, de mai găsești pe marginile drumurilor câte-o lăvicioară de șezut »fără plată«. Pentru cine să fi mai lăsat scaunul la locul lor? Și lumea s'a pus la odihnă; adevărat ea s'a dus la muncă, căci odihna o căuta și o găsea aci. Abia câte-un răzleț provincial, vre-un întârziat »frate de peste hotare«, și câte un bucureștean ce nu mai știa ce să facă cu »cupoanele« a căror preț a scăzut la 2 Lei — de mai rățăcea pe locurile acestea, în zilele din urmă. Nu mai puteau să ademe-nească pavilioanele golite de jumătate, strălucirea în apunere, tăcerea stăpână, și începuturile de surpare, de mânjire, de destrămare. De ce să privești la stingerea înceată

a unei mândrețe? De ce să nu venim cu amintirea întreagă a clipelor glorioase?

Intr'adevăr, fără lume, fără verdeață, fără sgomot, și fără de mărunțșurile presărate pretutindeni, zidurile acestea, ce 'ncunjură lacul adormit, îți lasă impresia unui oraș mort.

Cutreer cu oare care sfială »aleele« și urcușurile lor.

E ora 2 și solemnitatea începe numai la 2 și 1/2.

Cine a fost de față la deschiderea așa de serbătorească, plină de larmă și de veselie, și a venit apoi și acum la închiderea posacă, rece, nepăsătoare, putea să facă o interesată combinație: bucuria omenească când știi că te mai așteaptă oare ce, poate chiar tot, și indiferentismul — nu tristețea! — când știi că s'a mântuit tot! E lipsa de evlavie cu care ar trebui să privești la cele abea trecute. Asta parcă-i în caracterul neamului nostru de pretutindeni. E chiar în caracterul ori căruia neam ce așteaptă totul dela viitor, care a avut un trecut nemulțumitor, iar viitorul încă nu și-l știe...

Cerul e fumuriu. Arenele romane, unde are să se țină solemnitatea, devine Roma din zicală: toate drumurile acolo duc. Fumuriul cerului ținuse însă pe mulți acasă.

Cete de jandarmi înaintează spre Arene, în sunet de trîmbiță. O parte sunt deplin armați, și fac cordon în partea din jos a zidurilor. Vine cineva din Augusta familie regală.

Înlăuntrul Arenelor, tocmai la mijloc, s'a întocmit, anume pentru aceasta zi, o mică tribună, acoperită cu frumoasele covoare de țesătură românească, din pavilionul industriei casnice. Între ea și între băncile obicinuite, în trepte, s'au așezat scaunele deputaților și senatorilor, cari au luat vacanța pe ziua de azi, în vederea serbării. Steaguri din toate țerile, împrejmuiesc prundișul. Două steaguri a României și unul, în mijloc, al statului onorat, în fiecare grupă. Numai la Ungaria e întors. Și Bucovina își are al ei deosebit de marea Austrie. — Câteva covoare și baldachinul întins, vestesc în loja regală că

așteaptă oaspeți. Pe scenă se înșiră corurile seminarului central, al școalei normale, vocile femeiești din corul »Hora« și orchestra militară. Mai mult de jumătate a locurilor sunt goale.

E ora 2 și jum. și solemnitatea nu se începe.

O ploaie ușoară, ca de fulgi topiți, deschide umbrelele unora și alungă pe alții sus în galerie. La Curte însă sunt obișnuți cu ploi și cu furtuni. Majestatea Sa Regele încă nu e așa de sănătos, ca să poată ieși din casă, poate însă rămânea pe câteva sferturi de oră, și fără »medicul și îngrijitorul său« care iscălește Carmen Sylva. — Când M. Sa Regina, A. LL. R. Principesele Maria și cea mai frumoasă copilă Elisabeta intră în loja Lor, lumea coboară iar din galerii, își descoperă capul, și ascultă o scurtă intonare a imnului Regal, de cătră orchestră. M. S. Regina răspunde cu obișnuita-i salutare, ridicarea mâinii la cap, uralelor ce resună în public.

Incetase aproape de tot și ploaia.

Bunica Suverană e învălăită bine într-o blană călduroasă negrie, pe cap cu căciulă tot de blană. Asemenea și principesa. Numai micuța Saveta nu se teme de răceală în simpla-i haină albă, cu un mare buchet de crisanteme în brațe. Ea șede pe când Maria și Bunica ascultă 'n picioare.

De alminteri, nime nu-și ocupă locul, pe urma ploaiei.

După imn urmează un marș festiv, apoi ministrul lucrărilor publice dă citire actului de închidere al expoziției. Face elogiul tuturor, cari s'au învrednicit de înălțătoria operă a aniversării: M. Sale Regelui, drului Istrate și mulțimei de colaboratori obscuri și anonimi. Mulțumește statelor străine cari și-au dat sprijinul, și guvernelor străine cari au înlesnit românilor de peste hotare venirea la expoziție.

Constată cu bucurie, că s'a ajuns și ținta urmărită în afară, cu expoziția: străinătatea ne cunoaște, ne ia în seamă; ne prețuiește, ca Viena, și ne iubește, ca Roma; cunoaște bine că între Carpați există un stat harnic

FOIȚĂ ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

Loğodna Regelui Alexandru cu Regina Draga.

— Memorii de Cristina Lunyevitza-Petrovici. —

Când sora mea sosi din Biaritz la Belgrad, cei puțini bărbați cari sub stăpânirea femeiască — rămăseseră credincioși reginei Natalia, au mișcat toate pietrele în contra ei. Li neliniștea ținuta rezervată și impunătoare a sermanei mele surori, și mai cu seamă îi neliniștea stăruința credincioasă ce o avea Alexandru față de ea.

Dragostea lor era într'adevăr fără pereche. Era evident destinul lor. Dar acum nu mai vorbesc despre aceasta, ci voi trece la evenimentele cele mai importante din viața Dragei.

În anul 1900 Belgradul era plin cu svonuri, că Regele stă pe pragul căsătoriei.

Adeseori o găseam pe sora mea plângând. Presimțea că se apropie timpul când va fi nevoită să se despartă de Șasa al ei. Încercam s'o mângâi, dar mângâierile mele stau în aceea, că plângeam și eu cu ea. Se hotărise să-și ia rămas bun nu numai dela Belgrad, ci dela întreaga Serbie, și se stabilește undeva departe, probabil în Franța, căci mai presus de toate îi era dragă această țară, avea prieteni și cunoscuți acolo cari o apreciau. O rugam să mă ia și pe mine cu ea, ceea ce-mi și promise.

Aceasta era situația în anul 1900 în 9 Iulie.

În această zi veni la mine la vie împreună cu cele două surori mai mici, cari împreună cu cel mai mic frate ai nostru Nikodem, ședeau la ea.

Cum sosi îmi zise:

— Am a-ți spune lucruri foarte importante.

O condusei în una din odăile viley mele. Ea parea foarte serioasă și tristă. După ce rămăserăm singure, zise agitată:

— Iubită soră, dă-mi un sfat! Ce să fac? S'a petrecut un lucru, la care nu ne-am putut gândi nici unii!

Agitația ei mă tulbură și pe mine. O rugai să-mi spună imediat, despre ce e vorba?

— Regele mi-a spus că mă va lua de soție! Pentru Dumnezeu ce să fac? — mă întrebă cu tulburare evidentă.

Am înmărmurit. Câteva momente n'am știut ce să zic. În fine nu-i putui spune altceva, decât că ea e o femeie cuminte și nobilă, să se decidă cum o va îndrepta Dumnezeu și să nu mă întreb pe mine. Mi-am terminat fraza întrebându-o ce i-a răspuns regelui.

— L-am implorat să nu-mi mai amintească că voiește să mă ia de soție! I-am spus că și așa n'aș asculta de vorbele lui și că ar fi imposibilă căsătoria între noi. Ce ar zice la aceasta tatăl lui, regele Milan? Ce ar zice elita sârbească, cari ar dori de regină o princesă străină?

Mă cuprinse o mare frică. Presimțeam că ne aflăm în pragul unei grele crize. O rugai să facă toate încercările posibile, ca să-l abată pe regele dela această hotărâre, ca mai târziu să nu se 'nvinovățească cu nime.

— Iubită soră, — zise ea — tu nu cunoști caracterul regelui. Dacă s'a decis la ceva, nu există om, — nici chiar eu — care să-l abată

dela hotărârea lui. Dar ai dreptate, sunt de aceeași părere cu tine, trebuie să fac ceva, prin ce să-l abat dela acest plan.

Și într'adevăr a făcut tot ce i-a stat în putere, ca să-l convingă pe regele, că e cu neputință să ia de soție.

Mă îndoesc, că ar mai exista vre-o femeie, care ar fi vorbit cu regele așa, cum a vorbit ea. Li aduse aminte că poporului sârb nu-i convine să ia regele de soție pe văduva unui cetățean sârb; îl făcu atent la deosebire de vârstă ce e între ei; i-a mai spus că nu speră să poată câștiga iubirea poporului. Dar toate încercările ei au fost zadarnice.

Regele râdea numai și o asigură că nimic nu va putea abate dela această hotărâre.

În paroxismul spaimei ei, credea că numai printr'un singur mijloc poate împedeca planul regelui: dacă va părăsi țara, se va așeză în țară străină și face pe regele s'o uite. Când îi spuse regelui aceste intențiuni, el îi răspunse:

— Dacă într'adevăr crezi, că mă poți părăsi și poți zice rămas bun Serbiei, fără învoirea mea, te asigur că voui părăsi și eu Serbia și coroana și-ți voui urmă. Voiesc să fiu fericit și fără tine nu există fericire pentru mine! Voiesc să te fac soția mea în fața lui Dumnezeu și a poporului meu!

După o asemenea declarație ce putea să facă? Că nu erau numai amenințări și că regele Alexandru era în stare să facă tot ceea ce zice, va putea recunoaște toți, cari au cunoscut caracterul regelui. Draga se luptă în sine așa: Dacă mă învo-

luminat și patriotic. S'a ajuns țintă și în lăuntru. Mulțimea de vizitatori, îndeosebi țărâna uimită, va duce acasă învățătura și vestea civilizației. Exprimându-și nădejdea în o manifestație și mai splendidă, ce va avea să dovedească generația următoare, încheu urând Suveranilor îndelungați ani de viață pacinică și fericită.

Orchestra, ajutată pe urmă de coruri, executată vioi, imnul iubilar de Enescu, și de rândul acesta ovațiile aduse Casei domnitoare sunt mai puternice, mai din inimă.

Nu mai este nimic.

Asupra lumii ce se împrăștie, soarele se socotește în sfârșit, și risipește de după un nor razele sale de binecuvântare. S. D.

Conferința partidului național. Azi, Mercuri deputații naționali se vor întruni la o conferință în care se va hotărî asupra chestiunii manifestului.

Candidat de primar în Arad. Eri, în urma invitării deputatului dr. Müller Károly, kossuthiștii din Arad (acum sunt numai kossuthiști în oraș!) au ținut sfat în sala dela otel Central.

Unanim au candidat de viitor primar pe Varjassy Lajos. Contracandidat nici nu va fi.

Inmatriculare refuzată. Luminatul tribunal din Deva a refuzat să inmatriculeze noua bancă română «Puiana» din Pui. Aceasta pe motiv că legea așa ar fi prescriind: dacă o bancă își ia numele dela sediul său, atunci trebuie a se folosi numele unguresc al acelei comune. În cazul present banca să se intituleze »Pjvidéki«. »Puiana« nu însemnează însă »Jurul Puiului«! Domnii din Deva n'au explicat bine lucrurile!

De-ale »Asociațiunei arădane«. În urma apelului care s'a făcut de către fruntașii români — pentru ca se scoată din amorfială vechea societate culturală — care numai din vina inteligenței române — atât din Arad cât și din jur — de mult abea vegetează, (de roduri spornice nici

iesc la căsătorie, mă tem de urmările ce le va avea el dar dacă nu mă'nvoiesc și plec, atunci va face așa cum a zis, își părăsește tronul și țara și se aruncă în abis! Ori fac așa sau altfel, poporul tot pe mine mă va face responsabilă pentru el și mă va blăstămă«. În asemenea momente se plimbă în sus și'n jos prin odaie și erumpea în exclamări desperate:

— Dumnezeule, de ce m'ai pus față'n față cu asemenea îndoilei groaznice? Tu ști că 'ntotdeauna am dorit o viață liniștită casnică. Ce să fac acum? Ah, fă-mă să înțeleg voința Ta, ca s'o pot împlini!

Da, idealul vieții fericite ea îl vedea în viața familiară liniștită și pacinică. Nu există femei în care să fi fost mai puțină ambiție ca'n sermana mea soră, regina Draga, care a avut o inimă nobilă și un suflet de înger.

În 19 Iulie a fost pentru ultima oară la mine, ca sora mea dragă. O petrecu până la mine fratele nostru cel mai mic Nikodem, căruia îi confiasse în secret, marea noutate. Sermana regina Draga! Dacă ar fi prevăzut că acel afurisit tron îi va costa viața pe amândoi?

Când se despărți de mine plină de dragoste, îmi zise: — Iubită soră, nu mai pot veni la tine. Regele voește să comunice hotărârea lui guvernului. A chemat la sine pe demnitarii și pe generali ca să le comunice, că m'a ales pe mine de soție. Duminecă voește să vină la mine, să se logodească cu mine formal.

Dar logodna din împrejurări neprevăzute în loc de Duminecă s'a ținut Sâmbătă, în mare agitație.

(Va urma.)

poveste) — abia unele comune au dovedit — că prin înscrierea de membri — voesc să ajute la renașterea și înaintarea »Asociațiunei«. Intre acestea ocupă loc de frunte și comuna Măderat, de unde s'au înscris membri ordinari și au solvit taxele anuale următorii: Ioan Morariu și Petru Borlea, preoți, Pavel Siliartău învățator, Ioan Mihuțiu, Petru Popa alui Iacob, Antonie Moldovan și Dimitrie Mihuțiu, plugari, Aurel Morariu negustor, I. P., — L. P., Petru Vancu învățator.

Avem noi — românii multe păcate, dar între celea mari se poate număra abținerea de a jertfi pentru scopuri culturale, la mulți dintre noi le place — numai — să capete. Dar să nu dea nimica, ceia ce nu e cuviincios. Națiunile culte numai prin jertfe s'au ridicat la starea unde se află astăzi. — Oare noi, până când să rămânem înapoi?

— x. —

O întrebare. Ni se scrie: În »Telegraful Român« nr. 127 dela 1 Decembrie a. c. am citit la noutăți după »Un omor politic« și știrea senzatională — pentru noi din jurul Sebeș — că »Comitetul clubului român« din Sebeș, în ședința s'a dela 6/19 Noembrie 1906, a reprimat iar în club pe domnii Dr. Elekes medic, Ioan Drăgan notar public reg. și Ioan Santei, tutor orfanal, cari să purtaseră neromânește, fugând dela alegerea de deputat trecută.

Aprobăm procedura clubului român din Sebeș, căci e frumos nu-i vorbă și creștinesc lucru a primi iar la sânul tău iubitor pe fratele ce arată căință și remușcare pentru-că ți-a arătat spatele atunci când tu mai mare lipsă ai avut de sprijinul său. Cu una însă nu mă pot eu împăca de loc, și dacă nu-i cu supărare, am dori să știm cu ce s'au scuzat domnii de mai sus pentru ținuta lor cu ocaziunea alegerii, sau ce semne de căință și îndreptare au dovedit de atunci încoața, ce motive au dat ansă comitetului clubului român din Sebeș ca să afle cu cale a scoate din valoare concludul său demn și bărbătesc dela 9 Maiu a. c. Un alegător.

Din Dietă.

— Ședința dela 11 Decembrie. —

În ședința de azi un orator **Baross János** a stârnit o adevărată furtună cu ideile sale anti-democrate prin cari voește să întărească poporul unguresc. O parte mare a deputaților unguri în frunte cu **Ugron Gábor** au protestat în mod energic în contra acestui fel de a înălța și spori neamul unguresc.

În continuarea discuției asupra budgetului agriculturii **Baross János** preconizează și el ideile lui Beksics. Cere să se desființeze bunurile de mână moartă de pe șes și să se mute în ținuturile muntoase locuite de naționalități. Actuala politică economică a guvernelor a cauzat stările de azi: emigrarea poporului unguresc, scăderea populației ungurești prin sistemul de câte un copil și întinderea naționalităților, cari își crează o clasă de proprietari mici și mijlocii. Trebuie deci să dăm țaranului unguer pământuri ca să nu părăsească țara. Pentru a precurma pulverizarea pământurilor, trebuie să schimbăm dreptul de succesiune, înlăturând actuala egalitate în succesiune a copiilor și dând numai celui dintâi născut acest drept. (**Ugron Gábor**: Ce fel de vorbe sunt astea? Astea nu-s idei democratice!) Trebuie să luăm străinilor dreptul de proprietate. Să restabilim vechiul drept unguresc, ca numai cetățenii acestei țări să poată fi proprietari de imobile. Trebuie să începem lupta cu naționalitățile pe teren economic. Rutenii și șvabii nu-s primejdioși, căci sunt buni patrioți, dar românii și slovacii formează o mare primejdie. Să urmărim ideile propuse de Beksics Gusztáv în privința asta. Acuză pe deputații români de iredentism și cearcă să

dovedească această cu o întrerupere a unui deputat român.

La sfârșitul ședinței ministrul **Darányi Ignác** a răspuns mai multor oratori.

Discuția generală a acestui budget s'a isprăvit cu discursul acesta. Mâne se va dezbate pe articole.

Din România.

Starea sănătății M. S. Regelui. Regimul urmat de M. S. Regele, l-a fost de mare folos. Augustul nostru Suveran se află aproape deplin restabilit.

Aflăm că peste câteva zile va veni din nou în București dl dr. Noorden spre a constata progresele făcute de bolnav, în urma tratamentului prescris.

Savantul profesor și practician vienez va vedea dacă este nevoie să prescrie un nou regim Suveranului.

Din străinătate.

Japonia și Rusia. Japonia face reclamațiuni irealisabile cu privire la drepturile de pescuire, drumuri de fier, comerțul de transit și navigațiunea pe Amur. Se consideră situațiunea dificilă. Se crede, că o rupere a negocierilor este posibilă. Cercurile guvernului speră, că complicațiunile ulterioare vor putea fi evitate.

Ultime știri.

Teaha în Azia-mică. Temișoara, 12 Dec. Aici s'a răspândit știrea, că protopopul **Cornel Teaha**, care a defraudat 46 de mii cor. dela »Pădureana« a fugit în Azia-mică, de unde scrie epistole cunoscuților săi.

Floarea națiunei maghiare. Budapesta, 11 Dec. În întreg orașul face foarte mare senzație faptul, că în aula universității s'a descoperit, că tinerimea universitară, floarea națiunii maghiare, a jucat cărți.

Sufragiul universal. Viena, 12 Dec. Comisia Casei Seniorilor în ședința sa de eri a primit, cu 14 voturi contra 4, propunerea privitoare la dreptul plural de vot, iar cu 18 contra 1 a primit propunerea ca pentru membrii Casei Seniorilor să fie obligativ *numerus-clauzus*-ul.

Aceste două hotărâri, dar îndeosebi cea dintâi, care însemnează respingerea *sufragiului universal*, se crede că va provoca o criză de guvern.

Statul și biserica. Paris, 12 Decembrie. Eri a expirat termenul aplicării legii despărțirii bisericii de stat. Guvernul a ordonat ca autoritățile să iee în primire clădirile și averile bisericesti. Preoții datori a face serviciu militar au fost chemați sub arme pe ziua de 7 Ianuarie 1907. Sunt 5500 preoți de această categoria.

Nunțul papal din Neapoli, **Montagnini**, a fost expulzat de pe teritor francez.

Preoții au publicat Duminecă în toate bisericile că vor urmă să slujească în biserici fără a face înștiințările cuprinse în noua lege.

Ministrul **Briand** a ordonat prefectilor să pornească proces împotriva preoților cari n'au făcut declarațiile — înștiințare prescise de lege.

Consiliul de război. Paris, 12 Dec. La discuția budgetului armatei, secretarul de stat **Cheron** a declarat că în curând guvernul va propune desființarea consiliului de război, care ca for de judecată s'a dovedit prea aspru pentru gradele inferioare și prea părtinitor față de oficerii cu grad înalt. Declarația a fost primită cu mare însuflețire.

Vorbirea deputatului dr. St. C. Pop,

rostită în Dieta dela 5 Decembrie.

(Fine).

Observ, că unde să taie pădurea, e numai brad și acolo e loc de pășunat foarte bun, dar acolo nu se îngăduie nici un fel de vită, sub cuvânt, că ar strica brăduleților, deși erarul s'a convins, că pentru creșterea bradului ar fi mai bine să pască vitele prin acele locuri. Iarba mare, ce crește în abundență, peștece brăduleții, îi înădușe și-i pustiește. Acum, după ce au sărăcit comunele, erarul s'a convins, că aceasta-i drept, deci a îngăduit aici și colo pășunatul. (Contraziceri și zgomot).

Prezidentul: Liniște dlor deputați. Dl Molnár Jenő e rugat să nu conturbe pe orator.

Ștefan C. Pop: Dacă-mi veți permite să răspund și la întrepreri, dlui deputat îi dau sfatul, să meargă să vadă o pădure de brad în care au umblat vitele și una care a fost păzită din toate părțile, încât nici pasărea nu putea să intre în ea, va vedea, cât de frumoasă e aceia, unde umblă vitele.

Laehne Hugó: Ba din contră!

Ștefan C. Pop: Dar sârmanii oameni n'au beut până în fund păharul suferințelor. Sunt și astfel de îndrumări și hotărâri, cari îl constrâng pe țaran la muncă silnică. Ce să întâmplă? Țaranul, care n'are pădure, căci nu i-o dă, care n'are nici pășune, vine dela munți să lucre pe aici. Cine a ajuns până la Câmpeni, acela vorbește de America.

Arată cum bieții muncitori sunt chemați la lucru când vreau domnii. Dar până atunci ei trebuie să meargă să-și câștige pâinea de toate zilele. Fiind chemați la lucru și negăsându-i acasă, fisolgăbirăul îi pedepsește aspru. (O sentință de această predă secretarului de stat: Mezössy Béla). Judecata are valoare de drept, după care urmează execuția. Bieții țărani sunt pedepsiți la închisoare. Ii duc apoi la Câmpeni și domnii îi pun pe acești oameni la lucru. (Mare zgomot). Pentru aceea le spun acestea, ca dl ministru să cerceteze lucrul. (Mare zgomot. Strigăte: Pofteste și adă dovezi! Cerem nume!)

On Dietă! Mă supun controlului dlui ministru și dacă eu le voi fi spunând acestea din răutate, atunci voi trage consecințele. (Aprobări). Puteți vedea de aici. (Zgomot) aici e sentința. (Zgomot continuu).

Prezidentul: Suspend ședința pe cinci minute.

(După pauză.)

Prezidentul: Deschid de nou ședința, dl Ștefan C. Pop are cuvântul.

Ștefan C. Pop: Mulțumește deputaților pentru atenția ce-o dă vorbirii lui, arată că acestea stări se află și în părțile locuite de maghiari.

Spune, că din suma totală de 10.000 coroane ce comitatul Turda-Arieș plătește statului, 5000 coroane cad în spânarea comunelor sărace. Se poate deci închipui ce fel pe procedură întrebuintează autoritățile politice, când încasează aceasta sumă. În luna Septemvrie când am fost printre acești oameni sârmani, cari au venit la mine fără preotul lor, mi-au spus, să nu vin încoatingere cu nimeni, să nu vorbesc cu nimeni căci li-e teamă, că mă voi schimba și nu voi putea vedea curatul adevăr. Mi-au spus-o să vină aici domnii ministrii, să vadă ce-i cu munții noștri. Observ, că munții formează proprietatea erariului, dar țărănimea de acolo îi numește »munții noștri«.

Pădurarul din Dames are doi munți, are câte 20—40 vite, în tot anul câte 80 care de fân, ce-l vinde comunelor din vecinătate, pe bani scumpi. Pădurarul din Albac are casă cu etaj și e stăpânul și poruncitorul întregii comune.

Intreb, On. Dietă, ne lasă bunul simț, că un om care e cinstit și are plată foarte frumoasă, să eschidă pe sârmanii oameni, de a întrebuinta pășunea, și munții să-i folosească spre scopurile saie proprii.

Erarul s'a îngrijit să poată susține un număr oare-care de vite, dar nu a dat dreptul, ca un pădurar să ia dela comună un munte sau două.

Arată cum pentru încassarea dărilor erarul procedează așa, că mai înainte cuprinde tot dela bietul țaran, apoi licitează și cu procedura aceasta

— prin ce poți ajunge ușor la bani, — se fac mari abuzuri și e de necrezut, că într'un sat sunt câte 4—5000 cazuri de aceasta natură și astfel persecută pe bietul țaran. Capăt trebuie pus acestor abuzuri, căci statul n'are nici un folos din ele, ci numai pagubă. Astfel se înrădăcează ura în bietul țaran față de cârmuitori săi.

Un alt abuz se face apoi cu pescăritul. Imi pare foarte rău că nu-l văd aici pe dl deputat Rákósi Victor, care m'a întrerupt mai nainte, (Mișc.) căci lucrul acesta îl privește mai de-a-proape pe d-sa, atât ca om cât și ca poet.

În acest cerc, precum și în comunele ce se țin de el, chiar și prin văi și Arieș, pescăritul îl cumpără protopretorele.

Despoiatul popor nu îndrăznește să se pună la cumpărare alături de solgăbirăul. Nu-i cu cale ca pescăritul să-l cumpere solgăbirăul, căci în urma legilor el e chemat să procedă în cazuri de transgresiune, și ori și cum vom privi lucrul în ăst mod el e interesat. (Așa-i!) Iar acei oameni flămânzesc. Am constatat, că raportul decedaților acolo e foarte mare, și dacă bieții oameni, mânați de foame prind câte un păstrav de sub cutare peatră, îi prinde jandarmii și-i pedepsesc. Și pedeapsa e grozavă.

Iată câteva sentințe. Unul a fost pedepsit la câte 100 coroane amendă. Respectivul, care face transgresiune e dat în judecată. Vine citația dela fisolgăbirău și-i pedepsit tot de fisolgăbirău. Adică își face dreptate șieși însuși fisolgăbirăul.

Toate aceste arată că aici nu domnește stări normale. Deoarece și afacerea pescăritului se ține de portofoliul ministeriului de agricultură, rog pe dl ministru să ia măsuri, ca acestea abuzuri să nu se mai întâmple căci prin aceasta suferă înasași justiția și administrația.

Să mi spună on. Dietă, că oare e cu cale, ca solgăbirăul să vândă peșii în Abrud, păstrav în Roșia, și oare e spre mărirea nimbului corpului administrativ, dacă țaranul vede în așa cazuri de multe ori pe solgăbirăul său împreună cu haiducul? Cine cunoaște ca mine năcazurile poporului, va fi de-o părere cu mine, că apele din munți nu trebuie așa aspru supuse controlului, căci bietul țaran de multe ori e constrâns să calce legea mânat fiind de foamete.

Am adus la cunoștința dietei aceasta afacere, să vă convingeți, că acestea gravamene sunt drepte și s'a și făcut arătare contra lor la minister, dar, durere, răspunsul a fost negativ. (Strigăte: Care minister?) (Care a fost în 15 Februarie 1905.) (Strigăte: Feilitzsh a fost ministru!) În Februarie a fost Tallian. Spune istoricul petiției:

Văzând adecă notarii și preoții, că poporul se prăpădește, au trimis o petiție la minister, rugându-l numai atâta: să le dea locuitorilor lemnele de vândut, în prețul ce se vând antreprenorilor, și să le dea loc de pășunat în schimbul unei taxe anumite. Cererea însă nu li-s'a împlinit.

Dacă am adus această afacere înainte Dietei, am făcut-o cu gândul să împiedec din drumul lor pe acei domni, cari ș'au uitat de datorințele lor de oficanți. Rog pe domnul ministru de agricultură să-și îndrepte grijea și asupra tuturor locuitorilor, muncitorilor și sârmanului popor din munți, și să îndrepteze spre bine soarta acestora.

Nici nu se poate închipui la ce mijloace au recurs, ca să împedec prăsirea vitelor. Nu numai că trebuie plătit dare pentru munți, ci și o altă dare, dare pentru umbră, adecă pentru acele locuri umbroase, unde își află vitele refugiu contra muștelor.

Să se întemeieze în Câmpeni o școală de industrie de lemn, să se ia dispoziții, ca pădurile să nu se dea antreprenorilor. Vă rog să se ia dispoziții, după cum spune legea XIX din 1878, că unde nu este venit acolo să nu se ia camete.

Onor. Dietă! Poate c'am și abuzat de paciența onor. Diete, (Așa-i; în stânga!) dar cred, că fac serviciu țării arătând aceste abuzuri. Amintesc numai o comună. Acolo e Albacul cu 5600 locuitori, cel mai cinstit și mai muncitor popor, care are 30 de ferestre de apă, după care plăteu erarului taxă.

A venit însă nemilosul guvern și a adus antreprenori acolo, cari au ridicat patru ferestre cu vapor și astfel au pustiiat pădurile. S'au pustiiat și cele 30 de ferestre, la cari lucrau 12 familii la fiecare și astfel au luat pâinea din gură dela 2160 de oameni.

Nădăduesc, că dl ministru nu va face ca antecesorii săi. Rog pe dl ministru să împedec relele, și să pună stavilă la vânzarea mai departe a pădurilor. Întru cât guvernul trecut a făcut contracte, acelea n'având valoare pentru țară, să se considere de nevalide, căci ori și cât de mare va fi despăgubirea făcută de erar, o va redobândi-o din belșug prin aceea, că aici va ține și fericiți poporul și nu va da țării 40.000 de cerșitori.

NOUTĂȚI.

A R A D, 12 Decembrie 1906.

— **M. Sa Regina României** expune la expoziția de opere regale, ce s'a deschis zilele acestea la Bruxelles, prea frumoase statuetele de fildeş pe care Majestatea Sa le-a sculptat și pentru cari a luat ca modele pe Bourget, Ibsen și Maeterlinck.

Aceste opere obțin un strălucit succes.

— **Konfisiert!** Numărul dela 10 c. al ziarului »Gross-Oesterreich« din Viena a a apărut cu coloane albe pe pag. 2, coloane — confiscate de procuratura vieneză. S'a confiscat anume traducerea articolului apărut în »A nap« dela 5 Dec. scris de Lengyel Zoltán, intitulat: »Nu, majestate imperială!« ...

Oare procuratura din Budapesta va porni proces împotriva acestui articol ofensător pentru Majestatea Sa?

— **Despre România.** Profesorul dela școala de meserii din Salzburg (Austria), Carl H. Romstorfel, a dat de curând publicității într'o gazetă din Cernăuți, o descriere despre expoziția națională din București și descoperirile făcute de el la cetatea de odinioară din Suceava (Bucovina).

Profesorul austriac face apoi un istoric al evenimentelor din principatele române până la urcarea pe tron a Domnitorului Carol.

Profesorul Romstorfel, a fost însărcinat de ministerul instrucțiunii publice din Viena să facă cercetări amănunțite în cetatea Sucevei dela 1895—1904, în care restimp a dat de un bogat material pentru cunoașterea istoriei Sucevei.

— **Ungurii din Sibiu.** Un patriot — Korbuly Emil — scrie cu jale în »Erdélyi Hiradó« despre Ungurii din Sibiu. Constatând progresul românilor și dominația (în oraș) sașilor, Korbuly spune, că ungurii nu pot juca rol în conducerea orașului, ceea-ce între slovaci e posibil, căci acolo într'adevăr ungurii pușini din oraș, dominează asupra majorității slovace. Dar nici ungurii din Sibiu nu sunt destul de șoviniști: vorbesc adesea nemțește și în tot orașul n'au decât 5 steaguri! Asta, într'adevăr, e mare scădere. Căci ce-i trebuie ungurului neaș? Steag și - pinterii!

— **Dela Asociațiune.** În ședința ținută Joi, comitetul central al Asociațiunii »Tel. Românesc«, scrie, că a decis:

1. A se zidi pe locul donat de institutul »Albina« și din capitalul disponibil dat tot de Albina, azi de 42.000 c., un internat pentru elevi dela școalele din Sibiu. Se recer 100.000 c. Deci pentru restul capitalului necesar se va face o colectă cu apel și se va conține un împrumut pe amortizație din venitele internatului. Se proiectează pentru 50 interniști. Asemenea vor avea ca externiști și cei 59 elevi dela masa studenților prânzul, ca externiști. Un internist va solvi circa 40 cor. lunar. Zidirea se va începe, când capitalul se va apropiă de 100.000 cor.

2. A se acceptă literile fundamentale ale fundațiunii »Petran« de 105.000 cor. Astfel în curând se va publica concurs pentru mai multe stipendii pentru elevi dela ori ce școală. Nu's eschise nici artele. Acum se publica concurs pentru 6 stipendii à 300 cor. Vor fi preferiți: cei ce studiază la universitatea din Cluj. Se vor împărtași tinerii români de ambele confesiuni.

3. A se urcă chiria dela locuințele din casele 6 și 8 strada morii.

4. A rămâne funcțiunea de custode al muzeului deocamdată neocupată, ci arhitectul Pamfilie se însărcinează a pune în ordine obiectele adunate până acum, a le inventariza după sistem, punându-i la dispoziție birou și o remunerație de 200 cor.

— **Sfintire de biserică în Gherla.** La 4 Dec. canonicul și vicarul Ioan Georgiu ca dele-

gat al episcopului I. Szabo a sfințit cu mare asistență frumoasa biserică gr. cat. din Gherla zidită în stil bizantin după planurile lui G. Tichtl, și la zidirea căreia guvernul ungar a contribuit cu suma de 70.000 coroane. Au fost reprezentate toate confesiunile. Cu această ocaziune canonicul Dr. O. Domide a rostit o predică emoționantă. Oratorul a relevat cu deosebire multe piedeci ce au trebuit învinse până ce episcopia din Gherla în anul 51 al existenței sale a putut să vadă ridicată această impunătoare biserică.

»Unirea« luând notă despre sfințirea din Gherla după o foaie ungurească, își exprimă mirarea, că ei nu i-s-a scris nimica. »Se vede că »Unirea« și Blajul sunt așa de străini de Gherla!« observă foaia din Blaj.

»Gazeta« încă are o întrebare: P. S. Sa Szabo, care de 27 ani de când e episcop n'a sfințit în vasta sa dieceză decât vr'o 4—5 biserici nici măcar în crașul reședinței sale nu-i în stare să îndeplinească actul sfințirii? Atunci de ce mai stă în scaun?

— **O nouă scrisoare a lui Sienkiewicz.** Celebrul scriitor polon Henric Sienkiewicz publică în ziarul »Czas« o scrisoare în care protestează în contra aserțiunii că polonii ar avea intențiunea de a porni revoluție în contra Prusiei, și că ar face pregătiri în această direcție. Adresându-se populației polone o sfătuiește să fie cu răbdare, să nu suferă a fi scoasă din granițele legale și să-și apere drepturile naționale cu toată energia, dar fără turburarea ordinii publice.

— **Cine-i de vină.** Podul de fier dela Leordina (în Maramurăș) s'a surpat cu oamenii cari se întorceau dela târg. O mulțime au murit, alții s'au schilodit. »Népszava« zice că de vină sunt — domniile dela comitat, cari n'au grijit să se facă pod bun, ci împreună cu constructorii podului, s'au împărțit pe banii strănși din sudoarea săracilor contribuabili, cari au plătit cu viața ticăloșia domnilor.

— **Gimnaziu iudovesc.** Budapesta se poate mândri: e singura și cea dintâi capitală care are un gimnaziu oevresc. Comitetul parochial israelit a decis adecă să ridice în Budapesta un gimnaziu al său, confesional. Are pentru acest scop 1,323.000 cor. din fundația Freystädter, 824.000 cor. din fundația Wahmann și 136.000 din fundația Taub Salamon.

— **Incă un păcătos.** Iosif Vădrariu din Mehadica și-a schimbat numele de botez în »Sándor«.

— **Grevă în Brașov.** Culegătorii dela tipografiile din Brașov au intrat în grevă. Grevă s'a pornit pentru înpunerea unui nou tarif.

— **Proces.** Dl învățator Teodor Răbăgia din Răișor, care a desvoltat mare activitate pentru Spătar, candidatul național din cercul Moravița, a fost dat în judecată pentru »agitație«. Procesul s'a desbătut în 6 Decembrie în Biserica-Albă. Apărător a fost dl dr. Titu Morar.

Teodor Răbăgia a fost pedepsit la 20 coroane sau 2 zile închisoare și suportarea cheltuelilor de proces.

— **Un solgăbirău de model este** dr. Pojnar Ernő din Székelyhid. Pentru o transgresiune oare-care, a pedepsit la 20 coroane amendă pe proprietarul Weis Majer și a doua zi ne mai așteptând ca Weis să plătească, dimineața la oarele 4 l-a scos cu jandarmii din pat și l-a arestat. Cel arestat a făcut arătare, s'a făcut cercetare și sub nrul 6140/906 vicișpanul face următorul raport despre Pojnar:

»Se îmbătă adesea, noaptea trage focuri în casele oamenilor, înscenează bătăi în cârciumi, pe străini îi amenință cu revolverul, a și tras asupra unora, așa că a trebuit să fie prins, ca nu cumva să facă rău, abea poate fi potolit când se înfurie«.

Ar fi natural ca pe un astfel de om ori să-l destitue din slujbă, ori să fie dus la casa nebunilor. Se vede însă, că are sprigin puternic acest »model« de slujbaș, căci a fost pedepsit numai la »dorgatorium«, pentru că, se mai scrie în raport: »altfel corespunde datorințelor sale«.

Deputații noștri ar face bine să întrebe pe ministrul de interne dacă are cunoștință de aceste isprăvi administrative.

— **Dr. Isidor Bodea**, eminentul medic de copii, compatriotul nostru, care de un șir întreg de ani a stat în Viena, s'a mutat la Cernăuți. Societatea română bucovineană se poate felicita de achizițiunea făcută.

— **Nunta dlui dr. Mihali.** »Adevărul« scrie: La Biserica-Albă din Calea Victoriei a avut loc Dum. înaintea prânzului, căsătoria religioasă a dlui dr. Teodor Mihali, președintele clubului deputaților naționaliști din Camera ungară, cu dsoara Eleftera Poșescu, directoarea azilului »Regina Elisabeta«.

Nunii au fost dl dr. Vaida-Voevod, deputat român în Camera ungară și dna P. P. Carp. Nunii s'au întârziat puțin ca să vie la biserică, de oarece i-a fost rău dnei Vaida-Voevod, fiind nevoe să i-se dea ajutor medical.

Dintre persoanele, ce au fost în Biserică, am notat pe dl și dna Poenaru, dl și dna Pherekyde, president al curții de casație, dl și dna Alimănișteanu, dna Zoe Sturdza, dr. Cantacuzino, Dinu Brăteanu, P. P. Carp, Marghiloman, Virgil Arion, Filipescu, Em. Costinescu, Iorga, dr. Radovici, general Coandă, major Verzeș, profesor Scurtu, Gh. Moroianu, dr. Angelescu, familia Dum. Popovici, dr. Mih. Popovici, locof. Popovici cu dna etc.

După ceremonia religioasă dl și dna Mihali, împreună cu dl dr. Vaida-Voevod au fost invitați la palat, unde regina i-a primit cu multă afabilitate.

Apoi au luat masa la dl și dna Pherekyde, ai căror invitați au fost.

După prânz, la orele 3, tinerii căsătoriți au părăsit capitala, plecând în Ardeal.

— **Primul deputat — femeie.** Din Helsingfors se scrie, că acolo a fost ales deputat pentru parlament d-na baroneasă Alexandra Gripenberg, întemeietoarea mai multor școli industriale de femei.

Conform noiei legi, acolo și femeile pot fi — deputați, numai să aibă vârsta de 24 ani.

— **Roosevelt — premiat.** Se depeșează din Cristiania că la 11 c. s'au decernat în Storthing, cu mare solemnitate, premiile Nobel. Ministrul de externe Loevland a anunțat, că marele premiu al păcii s'a dat lui Roosevelt, președintele statelor unite. Președintele Storthingului a arătat meritele ce le-a avut Roosevelt în ce privește încheierea păcii ruso-japoneze.

— **D'ale grecilor.** Se comunică din Salonic »Românului dela Pind« că Mercurea trecută au fost arestați 7 greci cari în vara trecută omoriseră pe bunul român Nicolae Pepciu din Veria. O zi după aceasta a fost achitat Nicola Dumitru, care atentase în anul trecut la viața dlui inspector Lazăr Duma, rănind-ul în 4 locuri.

Cu toate că vinovăția acuzaților era pe deplin stabilită prin mărturiile irefutabile, tribunalul a găsit cu cale să le dea drumul. Procedura tribunalului este extrem de revoltătoare.

— **Un alt român tăiat de tren.** Sub acest titlu »Românul« din America scrie: Nu toți care vin aci fraților poate crede, că se mai întorc sănătoși la vatra lui. Nu! Foarte mulți plătesc cu viața, faptul că au plecat dela casa lor să-și câștige o miserabilă existență, o bucată de pâine care în patria lui i-o fură câinii de asupritori din mână.

Mulți sunt românii cari mor aci și nici o lacrimă, după ce a căzut pământul pe el nu mai curge pe mormântul lui, nici un semn nu arată, că acolo zace un român.

Unul din acești nefericiți a fost și fratele Avram Siofron din Beniciu comitatul Alba Inferioară, care trăia în țara aceasta în orașul Cannon O.

Luni dimineața 19 c. pe când nefericitul se ducea la lucru, când voia să treacă linia trenului observă, că vine un tren și fiind cam târziu a voit a trece linia până a nu veni trenul. Chiar treceuse dar pe a 3-a li-e venea alt tren neobservat de el care trecând peste corpul lui, l'a omorât pe loc.

— **Români persecutați de greci.** Cetim în »Românul«: În orașul Manchester se află vre-o 50 români între cari cea mai mare parte macedoneni. Tot în numitul oraș se află și vre-o

2000 de greci. De vre-un an de zile, cam după chestiile cu certele din Macedonia, grecoteii noștri caută a persecuta pe toate căile pe bieții români. Aci neputând a-și arăta palicarismul lor prin (dufecă) pușcă și cuțit (mahera) ca în Macedonia, unde sunt la largul lor, a început un nou sistem de persecuție.

Acest nou sistem constă în aceea, de a stăruî în tot chipul de a scoate pe români din fabrici, și cu asta a le lua pâinea dela gură, dacă viața nu pot.

Le-a succes chiar aceasta!

La un atelier de încălțăminte lucrau vre-o 200 români și vre-o 160 de grecotei. În urma unor intrige legate de un preot grec care este în acel oraș (și care în Macedonia a fost antart), a îndemnat pe greci a lucra contra românilor din care îndemn grecii s'au pus în grevă, și au cerut ca toți românii să fie dați afară din fabrică, în cele din urmă din cauza numărului celui mare al grecilor, patronul fabricii a cedat dând afară pe toți românii. Nu a fost de ajuns aceasta: în seara următoare au făcut o manifestație în contra românilor macedoneni, dar nu s'au ales decât cu gălăgia.

— **Premiul Nobel dat științei.** Iată al cincilea an de când premiile Nobel sunt decernate literaților, savanților, apărătorilor păcii. După voința lui Nobel, în fiecare an, cinci premii, în valoare de un milion, sunt dăruite poetului sau scriitorului, care a adus cel mai mare serviciu literaților, savanților, cari au făcut cele mai mari descoperiri în domeniile fizice, chemiei sau în medicină, și acelaia, în sfârșit, care a contribuit mai mult la pacea și la fraternitate între popoare.

Acest premiu a fost întâia oră dat profesorului Fischer, din Berlin, în al doilea an a fost atribuit dlui și dnei Curie, și dlui Becqueri, pentru frumoasa descoperire a radiului și a radioactivității. Sir William Ramsay și profesorul von Baever, din Munich, îl dobândiră succesiv în 1905 și 1905.

Astăzi e vorba de dl profesor Moissan. Sunt cunoscute descoperirile care a ilustrat cariera sa științifică. Prima izolarea celui mai rebel din metaloizi »fluorul«, căruia îi studia proprietățile, necunoscute până atunci de savanți și de chimiști. El a mai făcut savante studii asupra oxidelor metalice, fluorurelor, carburelor, etc. El a fabricat un cuptor electric, care îi permite să atingă cele mai înalte temperaturi.

Chiar în acest moment celebrul chimist atacă încă una din problemele cari tentează mai mult imaginația și spiritul cercetărilor și al savanților: fabricarea artificială a diamantului. Mai fericit decât predecesorii săi, profesorul Moissan a putut obține fragmente de diamant veritabil, tratând în cuptorul său electric, la o temperatură aproape de 3.500 grade, ferul și argintul, în prezența unui exces de carbon, și lăsându-l să se răcească brusc metalul saturat de carbon.

Această descoperire a făcut un mare răsunset în lumea întregă.

Membru al Academiei de științe, din Paris, din anul 1891, al Academiei de medicină din 1888, el este cu toate astea dintre tinerii savanți, pentru că nu are încă cincizeci și patru de ani.

— **Nouă școală românească.** Duminecă la 4 Noemvrie st. n. a avut loc sfințirea nou înființatei școli confesionale din comuna Sudrigiu, tractul Vașcoului. Sfințirea apei și taina oleoungerii a fost celebrată pe lângă subscrișul paroh de preoții A. Pelle, T. Papp, I. Bogdan și G. Bodnariu. Cuvântul ocazional l'a rostit parohul local.

S'a servit apoi o masă cinstită, la care am putut saluta în mijlocul nostru și pe iubitul administrator protopresbiteral al tractului, Moise Popovici.

Cu aceasta ocaziune s'a pus temelie unui modest fond școlar cu suma de 106 cor.; 20 fileri contribuți de următorii:

M. Popovici adm. ppsc. 4 cor.; St. Ghimbeșianu notar subst. 4 cor.; A. Pelle 2 cor.; V. Nicoruță 10 cor.; N. Blagiu 10 cor.; I. Bogdan 2 cor.; Adrian Papp 5 cor.; G. Ruge 1 cor.; T. Szűcs 2 cor.; I. Papp 2 cor.; I. Miklósi 2 cor.; Ritter Sándor 10 cor. II. Blagiu 1 cor. M. Popa 1 cor.; M. Sudrigean 1 cor.; I. Luncar 20 fil.; G. Bocșa 6 cor.; G. Popovici 1 cor.; Ionaș Voiș 5 cor.; I. Blagiu 1 cor.; P. Blagiu 11 cor.; A. Vese 1 cor.; V. File 1 cor.; N. Ilie 1 cor.; T.

Blagiu 1 cor.; A. File 5 cor. St. Maduța 3 cor.; Tr. File 5 cor.; Cosmiana Sudrigian 1 cor.; V. Balaci 5 cor.; I. Boșe 2 cor., V. Laza 1 cor.; Oance Indrigan 2 cor.; P. Blagiu 1 cor. și P. Indrigan 1. cor.; — cărora le mulțumim și pe aceasta cale.

Notez, că comuna Sudrigiu numără abia 60 case cu 67 familii și totuși școala a zidit-o din propriile ei puteri, fără nici un ajutor din altă parte. precum au sistemizat și salariul învățătoresc în 700 coroane, alegându-și învățător calificat în persoana lui Gavril Popovici. *Rieni*, 10 Decembrie n. 1906. V. *Vicorățal*, paroh rom.-gr.-or.

— **Moartea unui aeronaut.** Sâmbătă aeronautul Calvo s'a ridicat cu balonul d'asupra unui cartier al Barcelonei, având de gând să se coboare în piața din centrul orașului. Balonul s'a împiedicat însă de un stâlp de telegraf, nacela s'a răsturnat și Calvo a căzut, zdrobindu-se complet de pavagiul străzii. Multime de lume a văzut moartea tragică a curajosului aeronaut.

— **Iack spintecător în Sântana.** Luni sară o crimă oribilă s'a comis în Sântana. Un bărbat înalt și robust întâlnind pe stradă o servitoare Ana Bene, i-a făcut propuneri rușinoase de dragoste. Fata a refuzat. Bărbatul a trântit-o la pământ și i-a spintecat burta cu un cuțit mare, în felul cum iack englezul îngrozise Londra. Poliția n'a descoperit încă pe mizerabilul ucigaș.

— **Hoție.** La banca populară maghiară din Földeák, învățătorul Apró István, dirigentul băncii (filiale a celei dela H. M. Vásárhely) a furat 102.000 coroane și a fugit. Jandarmii l-a prins însă.

— **Antidol** este medicamentul cel mai bun contra durerii de cap, migrenă, trocnă. Pentru efectul admirabil a fost premiat la expoziția de igienă din Paris, Londra, Berlin și Bruxela cu medalia de argint. Medicamentul nu trebuie beut, ci pe palmă pus și sorbit. O sticlă de Antidol costă 1-20 cor. Se capătă în toate farmaciile și în laboratorul chimic a lui *Vilmos B. Debreczen*.

— **Săpun de vioarea de Parma.** Sub această numire de câți-va ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu iubește mirosul de vioare? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face fața fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aștepta, ca publicul mare să nu întrebuințeze acest săpun, numai ca să-i tindă mână de ajutor pregătitorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil. 3 bucăți 2 cor. 20 fil. Pregătește: Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă. Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drugheria lui Vojtek și Weisz, Lugos în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

— **Wolf J.**, pantofar de ghete femeiești și bărbătești Arad, strada Weitzer (palatul minoriiilor).

— **Nu mor porcii** nici nu se îmbolnăvesc dacă se întrebuințează pravul pregătit de farmacistul Kun István din Hajduszovat De aceea se nu pregete nime a cumpără acest prav. Mai pe larg între inserate.

PARTEA LITERARĂ.

Din călătoria mea la București și la Constantinopole.

De Teodor Filipescu.

Partea a II-a.

VI.

Excursiunile.

După ce am scris mai multe ilustrate și le-am predat la poștă, am plecat la strada principală din Pera: *Grande Rue de Pera* (Marea stradă de Pera). Prăvăliile mari din această stradă și clădirile frumoase fac o impresie, ca și când te-ai afla într-o mare capitală a Europei.

Din Marea stradă de Pera în stânga spre nord e strada *Imam Sokak* în care se află la casa nr. 8 o tablă cu inscripția »*Școala Românească*«. În această școală învață băieții și fetele românilor din Constantinopol.

Era deja începutul anului școlar când am vizitat școala și mi-s'a spus din partea d-nei directoare,

Hondrosion, că sunt înscriși 80 de elevi și eleve și că s'a deschis acolo anul acesta clasa I profesională și comercială. Această școală are și internat și face o impresie bună, căci școala e aranjată după cerințele igienice.

În aceea seară am mai fost și în cafeneaua mare din Marea stradă de Pera, unde se adună lumea distinsă.

Seara, după masă, am fost în »Teatrul francez«, care e peste drum de hotelul »Palas Atena«. Intrarea de persoană e un franc, numai rândul prim costă 2 franci de persoană. S'a jucat piesa franțuzească »Fudulia exagerată«. După actul IV au cântat cântărețele câteva cupleturi franțuzești. Începutul e la 9 ore, sfârșitul la 12 ore.

Sâmbătă (23 Sept.) dimineața am plecat dela hotel, sub conducerea tinărului medicinist, din internatul român, dl Steriu Vasoti la o excursiune mare în oraș. Ca ciceroni se recomandă călătorilor pretulindenea persoane, dar să se păzească fiecare de acei indivizi, pe cari îi găsești în port, gară sau bazaruri. De ei poți scăpa numai prin aroganță.

În hotel se găsesc totdeauna ciceroni pentru o taxă de 6—10 franci pe zi.

În strada Mare de Pera e de remarcat »Bazarul german« și cafe chantant »Palais de Chrystal«. Strada aceasta e vicioasă abia seara înainte de masă (cină), atunci se pot vedea levantinențe frumoase. Sus e »*Cercle d'Orient*« și spitalul francez aproape de Argul *Taksim*. *Taksim* sunt rezervoarele de apă pentru Pera și Galata. D'aici am plecat la Bela Vista unde se vede cazarma franceză vis-à-vis de depozitul de arme. Pe lângă uzina de gaz am ieșit la »*Pietre*« despre care se zice, că sunt rămășițele unui palat vechiu. Noi credem însă, că acele pietri mari sunt pietrii funerare a unui cimitir a descendenților tracilor romanizați, sau mai bine zis a românilor din evul mediu. Jos vis-à-vis de »*Pietre*« lângă mare e palatul *Dolmabadije*, în care a fost găzduit împăratul german Wilhelm. Vizitarea acestui frumos palat e permisă numai prin bilet de intrare edat prin legațiunea din partea marelui curții. Pe lângă aceste plic-tiseli trebuie să dăruiești pe amplexiții palatului cu un bacșis de cel puțin 30 franci.

Dela »*Pietre*« în stânga e mahalaua *Beșictaş*, *Jeni Mahalaua* și sus de tot e *Iildiz-Kiosk* reședința sultanului Abdul Hamid II. Înaintea intrării principale la *Iildiz-Kiosk* e moscheea *Hamidie* în care se roagă sultanul în fiecare Vinere la 1 oră după amiază.

Plecarea sultanului la această moschee se face cu mare solemnitate și ceremonie, asta e cunoscută sum nume de *Selamlık*. Prin oastea turcă și altor dignitari, cari azistă la aceea ceremonie, se dă serbării o formă foarte interesantă.

Sultanul vine mai mult cu trăsura la moschee. Ca să vezi pe sultanul de aproape când merge în această moschee, trebuie să scoți la conzolat o cartă de intrare (pro persoană 20 piastri = 4 cor. 20 fileri). La această ceremonie se azistă în haine negre sau cel puțin de culoare închisă. Vis-à-vis de *Beșictaş* peste Bosfor pe pământul Aziei e un sat numit *Kioskcundjic*, unde locuiesc mai mulți ovrei, către sud e orașul *Scutari* cu *Turnul-Leander* (*Küskelesi* = turnul fetelor) lângă mal.

Cu vaporul se ajunge la Scutari în 1/4 de oră, cu barca în 1/2 oră.

Turnul-Leander e adus în legătură cu legenda Hero și Leandru, dar pe nedrept.

(Va urma).

Economie.

Arad, 12 Dec. 1906.

Emisiune nouă de acții. Banca »Sentinela« din Satul-nou proiectează o nouă emisiune de acții pentru ridicarea capitalului societății la 400.000 coroane. Cine dorește să subscrie acții să se adreseze cu o cartă postală direcțiunii. Acționarii vechi vor avea prioritate.

Bursa de merfuri și efecte din Budapesta,

Cota oficială pe ziua de 11 Decembrie.

INCHEEREA la 12 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907 (100—kg.)	7-40—7-41
Secară pe 1907	6-57—6-58
Orz pe 1907	7-40—7-41
Cucuruz pe 1907	5-17—5-18

INCHEEREA la 5 ORE :

Grâu pe Aprilie 1907	7-42—7-43
Secară pe Aprilie 1907	6-59—6-60
Orz pe 1907	7-47—7-48
Cucuruz pe 1907	5-19—5-20

Redactor responsabil Sever Bocu.
Editor-proprietar George Nichin.

Untura de pește

cea obicinuită are un gust și un miros atât de prost și e atât de grea de mistuit, încât adeseori nici nu poate fi gustată de copii și pacienți gingași. Puterea mare de tămăduire și de nutriție, pe care o posedă untura de pește o poate astăzi fie-cine gusta, căci preparată ca *Emulsiunea Scott* untura de pește nu mai are însușirile ei neplăcute. *Emulsiunea Scott* e gustoasă, ușor de mistuit și de trei ori mai cu efect, ca untura de pește obicinuită. *Emulsiunea* lui Scott nu pricinuește nici cele mai mici gfeutăți și are totdeauna efectul dorit.

Semnul, că *Emulsiunea* lui Scott e veritabilă este breveta: «un om, care poartă în spate o știucă mare».

Cu provocare la foaia aceasta și trimițându-se 75 fileri taxă de timbru trimite franco un model.

Dr. BUDAI EMIL, «*Városi Gyógyszertár*»
BUDAPEST, IV. Váczi utca 34—50.

Prețul unui flacon original G. 2-50
Se află în fie-careapotecă.

ANUNȚ.

Am lipsă de un candidat de avocat român cu praxă. Dr. Ioan Papp avocat Brăd.

Intr'o cancelarie advocațională din Arad află aplicare momentană un **tinăr român.**

Doritorii să se adreseze la administrația ziarului.

Se caută un candidat de avocat cu praxă în cancelaria avocatului dr. Cornel Iancu, Arad.

Cel mai sigur medicament contra tusei, răcelei și răgușei este

zăharul lui RETHY

o o ce se capătă în ori-care farmacie. o o

Prețul unui borcan 60 fil. Să se ceară numai zahărul lui Réthy. Cinci flacoane trimite pentru 3 cor. cu portu cu tot.

Pregătitorul RÉTHY BÉLA farmacist, Békéscsaba.

Rosenberg József

BAZAR

În piața SZABADSÁG

(lângă cafeneaua Pölzl).

Aduc la cunoștința onoratului public cumpărător, că

EXPOZIȚIUNEA DE GRĂCIUN

a bazarului meu din piața Szabadság

s'a deschis din ziua de azi. — Despre buna calitate și cantitate ori și cine se poate convinge.

Cu stimă:

ROSENBERG JÓZSEF.

Mare asortiment de GRACIUN și ANUL NOU.

NOU MOD DE VINDECARE!

Pentru vindecarea radicală

nervilor, morburilor sexuale, de piele și de sânge, dispoziții de slăbire, impotență

in urma nenumăratelor succese recomandăm cu căldură

institutul renumit de hydro-elektrotherapie

DR. MITZGER TIVADAR

Budapest, VI., Teréz-körút 44 (etagiul I).

Institutul, care e ne întrecut în felul său, e aranjat conform celor mai mari succese tehnice și igienice pe baza modului de vindecare epocal „Kathaphoresis”. Acest mod de tămăduire vindecă în cel mai scurt timp ori ce boală și asigură cea mai perfectă însănătoșare. În urma rezultatelor grabnice și sigure, solvirea onorariului pentru vindecare se face numai după însănătoșare. — La epistole răspund gratuit. — Săli de așteptare și de consultare separate. separate locuri de intrare și ieșire

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄ și 5⁰/₀, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corespunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipez speșele de întabulare, convertez datoriile de interese mari.

— Resolvare grabnică, serviciu prompt. —

SZÜCS F. VILMOS

Reprezentanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

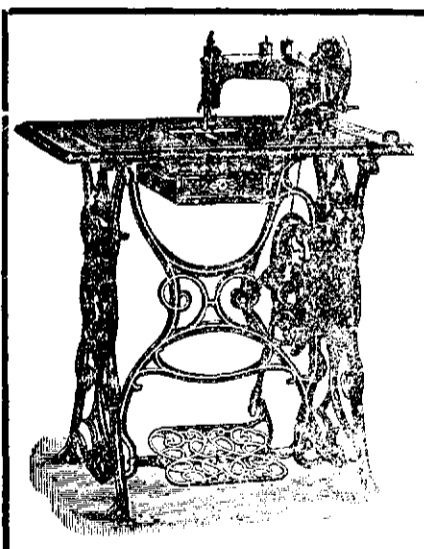
Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bichis, Gyula, Cisa

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Primesc pe lângă onorar acuzitorii de afaceri abili și demni de încredere.

30 fl. Mașini de cusut.

Pe lângă responsabilitate de 5 ani o mașină nouă, familiară, veritabil

SINGER

cu armariu închis se poate căpăa numai la

SINGER A.

Budapest, VII., strada Akácza 55 și filiala din strada Szív 42.

Dregeri a tot felul de mașini de cusut se primesc pe lângă prețurile cele mai favorabile și pentru munca mea viitoare iau răspundere.

■ Catalog gratuit și franco. ■

Pentru vinderea

Marelui magazin de asortiment de sticlă

de porțelan, maiolică, vase de piatră, obiecte de lux, vase, lampe de masă și candelabre, oglinzi, obiecte de argint, alpaca și nickel, decoruri pentru odăi și mese, acomodată pentru aranjamente casnice, începând dela calitatea cea mai fină până la cea mai ordinară sunt neasămănător de convenabilă.

Toate acestea se vând cu prețuri foarte moderate — în prăvălia mea, situată pe Szabadság-tér 21.

■ Efectuesc foarte punctual comande de sticlărie. ■

Cu stimă:

KLOHS ADOLF.